
FOREWORD

This volume presents a series of contributions that address key morphosyntactic, semantic, phonological, and contact-induced phenomena in the languages and dialects of the Balkans. The eight studies collected here examine diverse linguistic structures within a shared areal and typological context, offering new data and analyses that contribute to our understanding of the Balkan Sprachbund and its internal diversity.

Elena Ivanova focuses on clitic syntax in Bulgarian dialects spoken in Romania and in the dialect of Novo Selo in northwestern Bulgaria. The study identifies syntactic interference from Romanian and dialectal influence from Macedonian settlers. While the clitic order typical of Standard Bulgarian is generally retained, the author shows that in these dialects clitics may occur in sentence-initial position, violating the Tobler-Mussafia law. The author concludes that this deviation is contact-induced, but also notes that restrictions on clitic placement in the donor languages are often not transferred. The results contribute important insights into clitic placement in contact settings.

In their contribution, **Kirill Kozhanov** and **Victor A. Friedman** present new field data on Romani varieties spoken in the Maleshevo region of eastern North Macedonia. In addition to the description of grammatical features, the authors document and contextualize lexical borrowings from local Macedonian dialect. Referred to as Maleshevo-Pirin Romani, these dialects are shown to differ notably from other South Balkan Romani varieties, especially those spoken in Skopje, while sharing features with dialects from southwestern Bulgaria, largely due to close familial ties among local communities. Situated at the intersection of the East-West dialectal divide, these varieties exhibit influence from surrounding Turkish and Macedonian dialects.

Maxim Makartsev investigates word order variation in nominal phrases in South Slavic dialects spoken in Albania. Focusing on the placement of adjectives in relation to nouns, the study documents a shift from the original Adjective–Noun order to the Albanian-influenced Noun–Adjective order. The analysis is based on dialects from Golloborda, Korça, Prespa, and Štokavian communities in Shijak and Myzeqe. Sociolinguistic factors such as age, gender, settlement type, and community compactness have been shown to correlate with the adoption of borrowed word order. The study also considers the potential role of standard Slavic languages in reinforcing the original word order, given the competing pressures of language contact.

Maria Morozova and **Alexander Rusakov** offer a corpus-based investigation of labile verbs in Standard Albanian, using data from the Albanian National Corpus. The study focuses on eight P-labile verbs from different semantic domains. The authors find significant variation among the verbs in terms of their lability. While phasal verbs consistently alternate between transitive and intransitive forms, other verbs exhibit more restricted patterns. The study reveals important distinctions among verb types, including motion verbs, deadjectival color verbs, and verbs of distinction, each with distinct patterns of transitivity alternation. The quantified results highlight the role of verbal semantics in the distribution of lability and contribute to a deeper typological understanding of this phenomenon.

Julian Rentzch investigates the expression of modality of possibility and necessity in Balkan Turkish in Kosovo, North Macedonia, Bulgaria, and Eastern Thrace (Turkey). The modal constructions in these Turkish dialects are compared with their functional equivalents in Modern Standard Turkish and existing variants of Ottoman Turkish. The variation, which is characteristic of different syntactic positions of the examined constructions, pertains to a range of lexical, semantic, and morphosyntactic features. Both infinitival and subjunctive complementation also exhibit variation. The author argues that certain modal structures in the

Turkish dialects of the Balkans have emerged as a result of two processes: the internal development of inherited structures and the influence of contact with neighboring languages.

Irena Sawicka examines two prosodic phenomena in Macedonian dialects: the restriction of stress to the final three syllables of a word and the presence of double accentuation. While both features have been attributed to convergence within the central Balkan area, Sawicka argues that the three-syllable stress limit reflects a more general phonological tendency and is not a distinctively Balkan phenomenon. In contrast, a specific type of double accentuation found in contact zones between Slavic and Greek dialects may constitute a localized areal feature. The analysis questions previously held assumptions about the areal scope of certain prosodic traits.

The article by **Max Wahlström** and **Don Killian** examines the morphosyntactic and semantic features of the tripartite definite articles in the Macedonian language in order to determine their status within the broader typology of definiteness and deixis. Using data from the spoken corpus of Macedonian, the authors demonstrate that there are significant differences in distribution among the proximal, neutral, and distal forms. In other Balkan Slavic languages as well, one member of the tripartite system tends to dominate over the others. The authors also critically examine claims regarding the secondary functions of these articles, arguing that such functions are not essential criteria for articlehood.

The study by **Olivier Winistörfer**, **Anastasia Escher**, and **Daria Konior** addresses Differential Place Marking in Aromanian and related Balkan Romance varieties. Drawing on data from Kruševo, Ohrid, Struga, and Turia/Kranéa, the authors examine the conditions under which locative relations are zero-marked or overtly marked. They find that factors such as the referential status of the toponym (proper vs. common noun) and the perceived distance to the location (proximal vs. distal) play a significant role in determining marking patterns. The study contributes to the deeper understanding of grammatical variation in the Balkan area.

Collectively, the articles in this thematic volume have significantly enriched the field of Balkan linguistics by addressing topics related to language contact. Through typologically oriented, empirically grounded analyses of linguistic phenomena in dialects and languages in contact situations, the volume contributes to a deeper understanding of the Balkan linguistic area.

We extend our thanks to all the contributors for their in-depth research and insightful work which have made this volume possible.

Sincerely,

Eleni Bužarovska

Guest Editor

Professor of Linguistics, Ss. Cyril and Methodius University

Faculty of Philology “Blazhe Koneski”, Skopje

ПРЕДГОВОР

Во овој тематски зборник се претставени осум статии во кои се истражуваат морфосинтаксичките, семантичките и фонолошките својства во јазиците и во дијалектите на Балканот. Анализата на различните јазични структури од типолошки аспект нуди нови сознанија што придонесуваат за нашето подлабоко разбирање на Балканскиот јазичен сојуз и неговата внатрешна разновидност.

Во првата статија, **Елена Иванова** се фокусира на синтаксата на клитиките во бугарските дијалекти што се зборуваат во Романија и во Ново Село во северозападна Бугарија. Анализата покажува дека позицијата на клитиките во овие говори е под влијание на романскиот јазик и дијалектот на македонските доселеници. Во разгледуваните бугарски дијалекти, клитиките можат да заземат иницијална позиција со што се прекршува законот на Тоблер-Мусафија. Иванова заклучува дека отстапувањето во редоследот на клитиките е резултат на јазичен контакт, но исто така забележува дека влијанието на соседните говори не е секогаш доследно. Резултатите од истражувањето нудат нови сознанија за синтаксичките промени во редоследот на клитиките како резултат на јазичен контакт.

Во статијата на **Кирил Кожанов** и **Виктор А. Фридман** се претставени нови теренски податоци за ромските говори во регионот на Малешево во источниот дел на Северна Македонија. Покрај описот на граматичките својства, прикажани се и лексичките заемки од локалниот македонски говор. Овие дијалекти, наречени малешевско-пирински ромски, значително се разликуваат од другите јужнобалкански ромски варијанти, особено од оние што се зборуваат во Скопје. Од друга страна, тие истовремено имаат заеднички карактеристики со дијалектите од југозападна Бугарија, главно поради блиските семејни врски меѓу локалните заедници. Сместени на границата меѓу источната и западната дијалектна поделба, овие говори се под влијание на околните турски и македонски дијалекти.

Максим Макарец ги истражува варијациите во редоследот на зборовите во именските фрази во јужнословенските дијалекти што се зборуваат во Албанија. Во фокусот на анализата е положбата на придавката во однос на именката во именската синтагма во дијалектите од Голобордо, Корча, Преспа и штокавските заедници во Шијак и Музакија. Резултатите покажуваат дека во овие дијалекти се менува првичниот редослед придавка–именка во именка–придавка под влијание на албанскиот јазик. Социолингвистичките фактори како што се возраста, полот, местото на живеење и компактоста на заедницата корелираат со усвојувањето на позајмениот редослед. Исто така, се разгледува можното влијание на стандардните словенски јазици во зајакнувањето на првичниот редослед и покрај спротивното влијанија на контактот.

Во својата статијата, **Марија Морозова** и **Александер Русаков** ги претставуваат резултатите од корпусната анализа на лабилните глаголи во стандардниот албански јазик. Користејќи податоци од Националниот корпус на Албанија, во фокусот на истражувањето се осум пациентивни лабилни глаголи од различни семантички домени. Авторите откриваат значителна варијација меѓу анализираните глаголи во однос на лабилноста. Утврдено е дека кај фазните глаголи преодната и непреодната форма се употребува наизменично за разлика од глаголите на движење и деадјективните глаголи, кај кои едната форма преовладува над другата. Добиените резултати ја потврдуваат улогата на глаголската семантика во дистрибуцијата на лабилноста со што се продлабочува разбирањето на оваа појава од типолошки аспект.

Јулијан Ренч го истражува изразувањето на модалните значења можност и нужност во балканскиот турски јазик што се зборува во Косово, Северна Македонија, Бугарија и Источна Тракија (Турција). Модалните конструкции во овие турски балкански дијалекти

се споредуваат со нивни функционални еквиваленти во модерниот стандарден турски јазик и постоечките варијанти на Османлискиот турски јазик. Варијантноста, која е карактеристична за разни синтаксички позиции на истражуваните конструкции, се однесува на низа лексички, семантички и морфосинтаксички особини. Инфинитивната и субјунктивната комплементација исто така се одликуваат со варијантност. Авторот смета дека одредени модални структури во турските дијалекти на Балканот настанале како резултат на два процеси: внатрешниот развој на наследените структури и влијанието на контактот со соседните јазици.

Ирена Савицка истражува два прозодиски феномени во македонските дијалекти: ограничувањето на акцентот на последните три слога од збор и појавата на двоен акцент. Иако се сметало дека и двете карактеристики се должат на конвергенција во централниот балкански простор, Савицка тврди дека ограничувањето на акцентот на три слога одразува една поопшта фонолошка тенденција и затоа не е исклучиво балкански феномен. За разлика од тоа, специфичниот тип на двоен акцент, којшто се среќава во контактните зони меѓу словенски и грчки дијалекти, може да претставува локализирана ареална карактеристика. Анализата ги доведува во прашање претходните претпоставки за ареалниот карактер на одредени прозодиски особини.

Во статијата на **Макс Валстром** и **Дон Килиан** се истражуваат морфосинтаксичките и семантичките карактеристики на тројните членови во македонскиот јазик со цел да се определи нивниот статус во пошироката типологија на определеност и деиксис. Користејќи податоци од говорниот корпус на македонскиот јазик, авторите покажуваат дека помеѓу проксималните, неутралните и дисталните форми постојат значајни разлики во дистрибуцијата. И во другите балкански словенски јазици еден член од трипартитниот систем доминира над другите. Авторите исто така критички ги разгледуваат тврдењата за секундарните функции на овие членови, тврдејќи дека тие не се главни критериуми за да се сметаат определени членови.

Статијата на **Оливије Винисторфер**, **Анастасија Ешер** и **Дарија Кониор** го испитува диференцијалното означување на локацијата во влашкиот и во сродни балканско-романски варијанти. Користејќи податоци од Крушево, Охрид, Струга и Турија/Кранеа, авторите ги анализираат условите под кои локативните релации се означуваат експлицитно и кога не се означуваат со предлог. Анализата покажува дека факторите како што се референцијалниот статус на топонимот (сопствена наспроти општа именка) и перципираното растојание до местото означено со топонимот (проксимално наспроти дистално) играат значајна улога во употребата на диференцијалното означување на локацијата во овие дијалекти.

Општо земено, статиите во овој тематски зборник придонесуваат за нашето подлабоко разбирање на јазичниот контакт и неговото влијание врз внатрешните промени во морфосинтаксата и фонолошките системи на јазиците во овој регион. Зборникот ја нагласува важноста на продлабоченото дијалектолошко истражување и компаративната типолошка анализа за изучувањето на балканскиот јазичен простор.

Им изразуваме благодарност на сите автори за нивните темелни и оригинални истражувања со што се овозможи реализацијата на овој тематски број на списанието *Современа Филологија*.

Елени Бужаровска

Гостин уредник

Редовен професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“,
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје